

De principes van de mensenrechten

En doodgeboren kind, zo kunnen we het wetsvoorstel over de overheidsdotatie aan racistische partijen wel noemen na het negatief advies van de Raad van State. En dat is jammer, want het idee was goed. De manier waarop van verschillende kanten, en niet het minst van de kant van het Vlaams Blok, geprotesteerd werd tegen dit voorstel, is misleidend. Het voorstel zou beperking inhouden van het recht op vrije meningsuiting en als zodanig onrechtmatig zijn. Dat het een beperking is zal wel niemand betwisten. Dat het een onrechtmatige beperking is, is een andere vraag.

Over dergelijke beperkingen doen zoveel misverstanden de ronde dat het nuttig is enkele van de basisprincipes betreffende de mensenrechten in herinnering te brengen. Mensenrechten hebben geen absolute gelding (op enkele uitzonderingen na, zoals het recht op leven en de vrijheid van gedachte, wat niet hetzelfde is als de vrijheid van meningsuiting). Aan de uitoefening van de mensenrechten kunnen grenzen worden gesteld door wettelijke bepalingen. Dat is bijvoorbeeld het geval met de huidige wét-Moureaux volgens dewelke racistische uitspraken strafbaar zijn. Ook deze wet zou nietig zijn op grond van de argumentatie aangevoerd tegen het voorstel inzake de partijfinanciering, hetgeen manifest niet het geval is.

De mogelijkheid mensenrechten wettelijk te beperken is niet enkel een filosofische of morele overtui-

ging. Het is een juridisch feit. Bijna altijd wordt deze mogelijkheid opgenomen in de wettelijke en grondwettelijke teksten inzake de mensenrechten. Op meerdere plaatsen in de grondwet vinden we een formule in de stijl van: 'Het genot van een recht wordt gegarandeerd behoudens bestraffing van de misdrijven die ter gelegenheid van het gebruik maken van dat recht' worden gepleegd' of 'de uitoefening van het recht kan worden onderworpen aan beperking door de wet voorzien'.

Zo is er bijvoorbeeld de wetgeving die laster strafbaar maakt, die de politie de bevoegdheid geeft om de privé-sfeer te schenden voor bestrijding van de misdaad enz. Daarenboven bevatten de wetteksten die deze rechten garanderen meestal een clause of een paragraaf over staftaarsstelling van het gebruik of beter gezegd het misbruik van de mensenrechten (vooral het recht op vrije meningsuiting en de verenigingsvrijheid) als middel om te streven naar een staatsstructuur waarin voor de mensenrechten geen plaats meer is.

Racistische meningen zijn niet alleen lasterlijk en beledigend (met beledigingen kunnen we nog leven). Ze gaan veel verder dan dat omdat ze impliciet oproepen tot haat en discriminatie. De grens tussen agressiviteit van de woorden en agressiviteit van de daden is zeer smal en haat slaat snel om in geweld. De geschiedenis van het Vlaams Blok, dat zich niet ten

onrechte geveiseerd voelt, is daar getuige van. Het Vlaams Blok en racisten in het algemeen streven naar ongelijke behandeling en zelfs maatschappelijke uitsluiting van bepaalde groepen van mensen. Dat is in tegenspraak met het gelijkheidsbeginsel zoals dat is vastgelegd in de grondwet. Dat beginsel is een mensenrecht op zich. De democratie steunt niet op twee idealen: gelijkheid én vrijheid. Bestrafing van racistische propaganda en activiteiten — financiële of strafrechtelijke bestraffing — is dan ook bedoeld om deze twee idealen te laten samengaan.

Filip Spagnoli, licentiaat wijsbegeerte:

'Racistische meningen zijn niet alleen lasterlijk en beledigend. Ze gaan veel verder dan dat omdat ze impliciet oproepen tot haat en discriminatie'

Soms moet een recht worden beperkt om een ander recht te beschermen. Een dergelijke beper-

king kan, aangezien ze in de grondwet zelf is opgenomen, kan dus niet als onrechtmatig worden beschouwd. Op voorwaarde evenwel dat ze niet overhaast wordt ingevoerd. Er moet voldoende reflectie aan voorafgaan. De voor- en nadelen moeten duidelijk worden gemaakt. En het moet een uitzondering blijven. Bovendien moet de concrete context worden bekeken: een racistische opinie in een weinig gelezen wetenschappelijke studie is minder erg dan diezelfde opinie luidkeels verkondigd in het parlement of voor een publiek van opgehitste mensen voor de poorten van een asielen-entrum. Natuurlijk is er meer nodig dan alleen maar bestraffing en tegenwerking van racisme. Elke repressieve actie moet passen in een breder kader. Racisme zal niet verdwijnen door racisten de mond te snoeren door middel van wetten ter invoering van opiniedelicten of van beperking van de financiering van racistische partijen. Het gevaar bestaat dat een dergelijke aanpak de zaken alleen maar verergert (het underdogeffect). We moeten ook iets doen aan de oorzaken van het racisme. En dat is natuurlijk heel wat moeilijker. Dat kan alleen op lange termijn en met veel inspanningen inzake opvoeding, armoedebestrijding, argumentatie enz.

Symptoombestrijding is slechte geneeskunde, maar helaas zijn sommige symptomen zo pijnlijk dat ze wel moeten worden bestreden, zonder evenwel de diepere oorzaken van de ziekte te negeren.